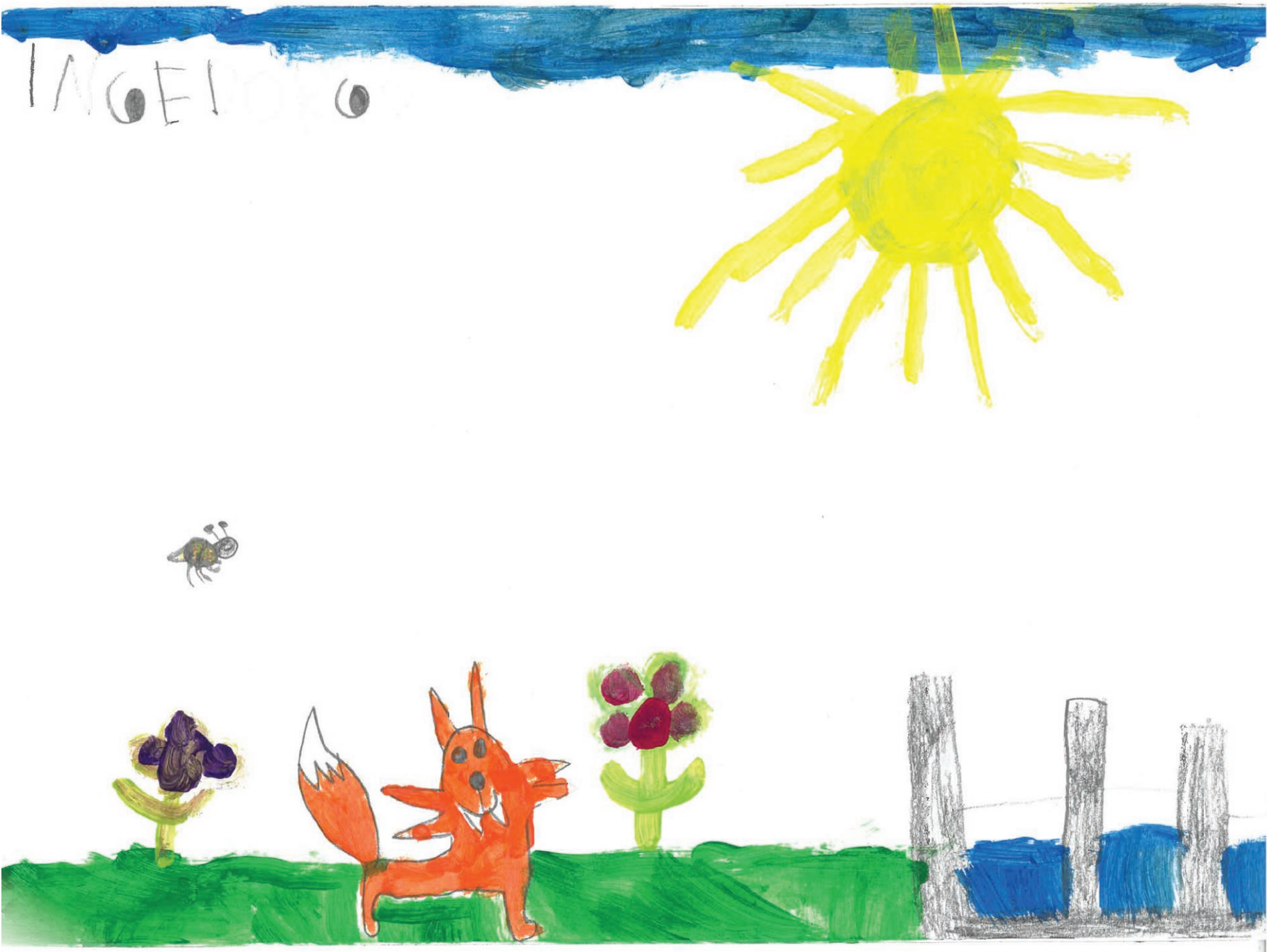

OPPVEKSTPLAN 2018-2030

SAMMEN SKAPER VI **SARPSBORG**

- DER BARN OG UNGE LYKKES -

INNHold

Forord	5
Bakgrunn	6
Hovedområder	8
- Det gode hjemstedet	11
- Jobbene for framtiden	13
- Opplevelser for livet	15
Innsatsområder	16
- Helhet og sammenheng	18
- Læringskvalitet og læringsutbytte	20
- Kompetanse og rekruttering	22
- Kvalitet i ledelse og organisasjonsutvikling	24
Handlingsdel	26
- Barnehage	28
- Barnehage / mål og tiltak	30
- Grunnskole	36
- Grunnskole / mål og tiltak	38

SAMMEN SKAPER VI SARPSBORG!

- der barn og unge lykkes -

Sarpsborg kommune

FORORD

«Utdanning har betydning for både arbeidsdeltakelse, helse og kommunens økonomiske bærekraft. Kommende periode er det behov for ny plan for innholdet i skole og barnehage». Sitatet er hentet fra Planstrategi for Sarpsborg kommune 2016 - 2020, vedtatt av bystyret den 15.09.2016. Med dette vedtok Utvalg for kultur og oppvekst i juni 2017 at Sarpsborg kommune skulle utarbeide et helhetlig plan- og styringsdokument for oppvekstområdet. Planen skal bygge på kommunens Samfunnsplan 2018 - 2030 og ta opp i seg og også erstatte ulike delplaner for oppvekst. Den skal, sammen med andre relevante kommunedelplaner og nasjonale styringsdokumenter, danne grunnlaget for arbeidet i oppvekstsektoren i Sarpsborg i perioden 2018 - 2030.

Planen synliggjør og forplikter arbeidet med å legge til rette for at alle barn i Sarpsborg skal gis mulighet for en god oppvekst og et godt utdanningsløp innen rammen av barnehage, skole og skolefritidsordningen (SFO). Planen tydeliggjør hvordan kommunen skal sikre kvalitet og etterleve de krav og forventninger som er rettet mot tjenester innen sektoren.

Kommuneområde oppvekst omfatter kommunale barnehager og grunnskoler, norsksenteret, alternative skolearenaer, spesialpedagogikk førskole, PPT, og forvaltningen som ivaretar kompetanse og kvalitet i oppvekst. Kommunens skolefritidsordninger (SFO) er organisert som egne avdelinger ved de ulike barneskolene. Planen er ikke førende for arbeidet i de private barnehagene, men det er et mål at de private barnehagene vil implementere mål og tiltak i eget arbeid og at kommunens innbyggere skal oppleve samsvar og samarbeid mellom private og kommunale barnehager. Kommuneområdet ledes av kommunesjef under støtte av stab.

Samfunnsplanen 2018 - 2030 peker på at man gjennom det kommunale planarbeid skal «Se helhet, løfte blikket og se framover!». Kommunedelplan oppvekst belyser oppvekstsektoren i et 12 årsperspektiv. Planens handlingsdel synliggjør mål og tiltak i et 4-års perspektiv. Hvert år utarbeider kommunen kvalitetsmeldinger for barnehage og skole. Enhetene utarbeider virksomhetsplaner med utgangspunkt i kommunedelplanen.

BAKGRUNN

Sarpsborg skal være et godt sted å vokse opp og en god kommune å leve i som voksen. Gjennom arbeidet i barnehager og skoler, vil kommunen ha stor betydning både for framtidslivet, men også for barn og unges liv gjennom oppveksten. Kommunedelplan oppvekst er i tråd med Barnekonvensjonen og barns rettigheter.

Planen skal avklare samfunnsmessige behov og oppgaver og si noe om hvordan oppgavene skal løses. Kommunedelplanens fundament er det som er dagens Sarpsborg. Mål og tiltak tar utgangspunkt i hva som er kommunens befolkningsgrunnlag, hva som er styrker og utfordringer i barnehager og skoler, og hva som preger barn og unges oppvekst og levekår. Nasjonale styringsdokumenter som *Lov om barnehager* og *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa*, sier noe om kommunens handlingsrom og handlingsplikt. Her presiseres forventningene til hva som skal være kvalitet i tjenestene innenfor oppvekstområdet.

DET STATLIGE RAMMEVERKET er styrende for arbeidet kommunalt. Kommunen plikter å drive barnehager og skoler i tråd med *Rammeplan for barnehagen* og *Læreplanverket for grunnskolen*. *Kommunedelplan oppvekst* er i sin form og forpliktelse en synliggjøring av hvordan kommunen vil følge de nasjonale forventningene til kommunen i forhold til hva slags tjenester som skal gis og hvordan disse skal ivaretas.

SAMFUNNSPLANEN 2018 - 2030 beskriver sarpsborgsamfunnet. I planen settes fokus på levekår og framtidsjobbene, tilhørighet til lokalsamfunnet, deltakelse og mestring. Planen setter fokus på hva lokalsamfunnet og kommunen skal være for den enkelte, men også hva den enkelte kan være for hjemstedet sitt. Sarpsborg som en attraktiv bo- og jobbkommune. Samfunnsplanen er en plan for framtidens Sarpsborg, og dermed en vesentlig plan for barn og unge.

PLANER TILKNYTTET TJENESTENE innen oppvekstsektoren, som *Oppvekst- og utdanningspolitisk plattform*, *Kommunedelplan skolefritidsordning 2013 - 2025 (SFO)* og *Kommunedelplan for barnehageområdet 2011 - 2023*, vil bli avløst av *Kommunedelplan oppvekst*. Mål og tiltak fra disse løftes inn i den nye kommunedelplanen. Kunnskap om læringsresultater, antall barn som går i barnehage og i SFO, antall barn og unge med behov for særskilt tilrettelagt opplæring og antall elever som faller ut av skolen, gir også klare føringer for hva som vil være fokus i arbeidet innen kommuneområde oppvekst.

OGSÅ ANDRE KOMMUNALE PLANER ER AV BETYDNING. *Kommunedelplan mangfold og inkludering 2012 - 2024*, *Kommunedelplan folkehelse 2016 - 2027* og *Kommunedelplan Helse og omsorg 2017 - 2028*, definerer tiltak som skal medvirke til å støtte opp rundt barn og unges livskvalitet. Kommunen prioriterer samarbeid på tvers av kommuneområdene og tiltak i *Kommunedelplan oppvekst* vil sees i sammenheng med planer for andre kommuneområder.

SAMMEN SKAPER VI SARPSBORG

- DER BARN OG UNGE LYKKES

- DET GODE HJEMSTEDET
- JOBBENE FOR FRAMTIDEN
- OPPLEVELSER FOR LIVET

HOVEDOMRÅDER

«En god barndom varer livet ut!». Dette sitatet er hentet fra s. 5 i *Kommunedelplan folkehelse 2016 - 2027*. Sitatet understreker betydningen av oppvekst og utdanning. Her møter kommuneområde oppvekst forventningene som er knyttet til det å ta barn og unge på alvor i deres liv her og nå. Og i dette begrunnes valg og prioriteringer når det gjelder de mål som settes og de tiltak som iverksettes. Sarpsborg kommune har gjennom *Samfunnsplanen 2018 - 2030*, definert mål og områder som uttrykker hva slags muligheter de som bor og arbeider her, skal ha. Det er dette som utgjør hovedområdene i *Kommunedelplan oppvekst*.

Barn og unge skal gis gode forutsetninger for læring og livsmestring gjennom oppveksten. De skal gis muligheter for gode opplevelser og både barnehager og skoler skal bidra til at kommunens barn og unge både har lyst og muligheter til å bo og arbeide her som voksne.

DET GODE HJEMSTEDET

Det gode hjemstedet handler for barn, unge og deres foreldre om den gode barnehagen, den gode skolen og den gode skolefritidsordningen (SFO). Det gode hjemstedet handler om gode og trygge rammer rundt det enkelte barn og den enkelte elev, - både faglig og sosialt.

Det gode hjemstedet handler også om den miljøvennlige kommunen. Det vil være fokus i barnehage og skole på å legge til rette for at barn og unge utvikler miljøbevissthet og kompetanse, og vilje til å bidra til å ta vare på miljøet både lokalt og globalt.

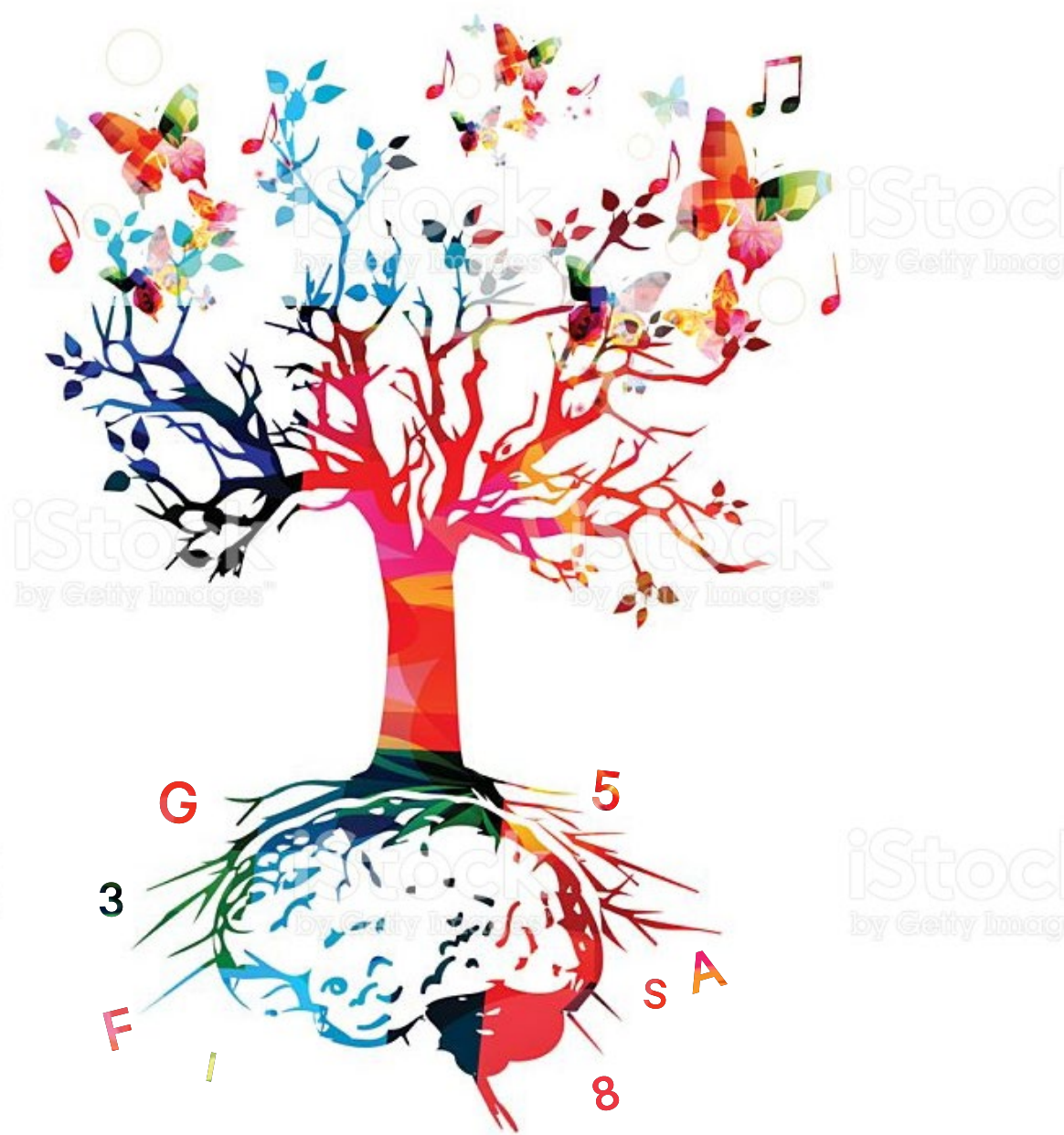
Det gode hjemstedet handler om tilhørighet, åpenhet og engasjement. Arbeidet mot utenforskap, ekskludering og mobbing, vil ha høy prioritet.

Barnehager og skoler vil ha som mål å legge til rette for alle barn og unges muligheter til å kunne beherske språket. Språk har stor betydning for det å kunne oppleve tilhørighet og til å kunne delta aktivt i samfunnet. Barne-

hager, skoler og SFO er arenaer hvor barn og unge kan utvikle et funksjonelt språk. Det er et langsiktig mål for Sarpsborg kommune at alle barn går i barnehage. Det vil være fokus på at minoritetsspråklige foreldre skal kunne kommunisere med barnehage og skole på tvers av språkgrenser.

Samarbeid og samhandling er viktig for å gi barn og unge gode opplevelser og rike mestings- og utviklingsmuligheter i fellesskap med andre. I planperioden vil kommunen prioritere arbeidet med å forsterke og videreutvikle samarbeidet mellom barnehagene, skolene og SFO, og lag og foreninger, kulturlivet og lokalt næringsliv. Det vil være et mål i slutten av planperioden at et nytt bibliotek er et naturlig lærings- og opplevelsessenter for barnehagebarn og barn og unge i skole og SFO.

I løpet av siste halvdel av planperioden vil både heldagsskolen og barnehage- og skolebygg som naturlige nærmiljøsentra i Sarpsborg kommune, bli utredet.

JOBbene FOR FRAMTIDEN

Jobbene for fremtiden handler om å kombinere opplæring og utdanning med et ukjent yrkesliv i fremtiden. Arbeidsmarkedet vil bli endret, og flere yrker dagens barn og unge vil velge blant når de blir voksne, er yrker som ikke eksisterer i dag. Endringer knyttet til demografi, men også teknologi og miljø, vil skape behov for nye yrker. Samtidig vil noe av dagens yrkesmangfold forsvinne.

Kommunen har et særlig ansvar for å legge til rette for at barn og unge får gode forutsetninger for et arbeidsliv som voksne. Barn og unge skal gis muligheter for et utdanningsløp som kvalifiserer dem for framtidens jobber.

Lov om barnehager og Lov om grunnskolen og videregående opplæring, Rammeplan for barnehagen og Læreplanverket for grunnskolen understreker forståelsen av barndommen og ungdomstidens betydning. I *Lov om barnehager* fremheves viktigheten av at «barn skal

få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang» og at de skal «lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen». I *Læreplanverket for grunnskolen – overordnet del*, heter det at «opplæringen skal danne hele mennesket og gi hver og en mulighet til å utvikle sine evner». Det handler om viktigheten av barndommen. Samtidig handler det om hva som vil være viktige kompetanser i fremtiden.

Gjennom planperioden vil skolene forsterke arbeidet med elevenes entreprenørielle* kompetanse, kreativitet og skaperglede. Dette i tråd med hvordan denne kompetansen vil bli fremhevet i de nye fagplanene for grunnskolen. Sarpsborg kommune vil ha fokus på teknologi og innovasjon gjennom satsningen på «Smart Sarpsborg» og «Smart oppvekst». Fokus på digital kompetanse og teknologiens muligheter, vil i et framtidsperspektiv være viktig for å kunne møte arbeidslivet. Satsningen er også viktig for å bygge opp om det gode hjemstedet.

* Nordisk Ministerråd legger føringer for felles retningslinjer om innhold i grunnskolen i Norden, og deler entreprenøriell kompetanse inn i 4 kompetanser: **Kreativitetskompetanse, Handlingskompetanse, Kompetanse om omverden og lokalmiljøet og Personlige ressurser/egenskaper.**

OPPLEVELSER FOR LIVET

Opplevelser for livet trekker linjene tilbake til uttrykket «En god barndom varer livet ut!». Det er viktig at barn og unge får oppleve å lykkes, oppleve å ha tro på seg selv og oppleve å få være viktige og inkludert i fellesskapet. Sarpsborg kommune skal ivareta alle barn og unge ved at de legger til rette for at barn og unge skal kunne sette seg mål, oppleve å nå dem og oppleve vennskap. Fysisk og psykisk helse er viktig. Det samme er det å mestre språket.

Barn og unge som har særskilte behov, skal ha de samme mulighetene som alle andre. Barn og unge som i perioder ikke mestrer sine liv og som trenger voksne som hver for seg og sammen hjelper dem videre, skal oppleve å bli møtt på dette. Det kan handle om tilpasset opplæring. Enkelte barn og unge vil ha behov for å få

opplæring i alternative skolearenaer, og samtidig vil det være et mål å gi like muligheter for alle innen rammen av nærskolens virksomhet.

I planperioden vil det bli utredet nærmere hvordan kommuneområde oppvekst i samhandling med andre tjenesteområder, Kulturskolen og lag og foreninger, kan bidra til like muligheter for alle barn til å kunne gå i barnehage og SFO, og til å kunne delta i aktiviteter på fritiden.

Barnehager, skoler og SFO danner rammen rundt barn og unges hverdagsliv. Her skapes opplevelser! Det er et mål for Sarpsborg kommune å møte barn og unge på en måte som gjør at barn og unge opplever trygghet og glede som grunnlag for faglig mestring, motivasjon og utvikling.

INNSATSOMRÅDER

Oppvekstområdet omfatter en rekke tjenester og fagområder som i hovedsak er rettet inn mot barn og unge. Gjennom barnehage og skole skal det legges til rette for deres muligheter for læring og utvikling. Barn og unge skal oppleve å lykkes i sitt læringsarbeid, og de skal motiveres til videre utdanning. Barnehager og skoler er viktige arenaer for barn og unge i deres barndom og ungdomstid. Det vil være barnehagens og skolens ansvar å legge godt til rette for den enkeltes trygghet og trivsel. Lek, det å være sammen og bygge vennskap, er vesentlige elementer i hverdagen.

Oppvekstområdet ivaretar også tjenester til voksne. Norsk- og grunnskoleopplæring for voksne minoritetsspråklige er en av sektorens oppgaver. Videre legger kommunen til rette for undervisning for voksne som ikke har hatt tilstrekkelig utbytte av grunnskoleopplæringen.

Barn og unge er framtidens ressurs for Sarpsborg kommune. Barn og unge er også med på å forme og prege Sarpsborg gjennom sin barne- og ungdomstid. Kommunen har ansvar for å legge til rette for at barn og unge tar aktivt del i og er en ressurs for sitt eget lokalsamfunn. Dette gjenspeiles i kommunens visjon «Sammen skaper vi Sarpsborg». I denne kommunedelplanen legger vi til «der barn og unge lykkes».

Sarpsborg kommune fokuserer på muligheter for alle, anser forskjellighet som et gode og gir barn og unge mulighet til å utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger. Kommunens barnehager og skoler skal utgjøre inkluderende fellesskap der ulike mennesker og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Barnehager og skoler skal medvirke i arbeidet for at barn og unge får mulighet til god helse og god livskvalitet. Gjennom arbeidet i barnehage, skole og SFO vil de ansatte støtte og styrke foreldrene og lokalsamfunnet i arbeidet med å gi barn og unge muligheter for god livsmestring.

Kommunedelplan oppvekst har følgende prioriterte innsatsområder i planperioden:

1. HELHET OG SAMMENHENG
2. LÆRINGSKVALITET OG LÆRINGSUTBYTTE
3. KOMPETANSE OG REKRUTTERING
4. KVALITET I LEDELSE OG ORGANISASJONSUTVIKLING

HELHET OG SAMMENHENG

Helhet og sammenheng handler om omsorg, oppdragelse, lek og læring. Barnehage og skole har ulik egenart, og det finnes likhetstrekk og ulikheter. Overgangene mellom barnehage og skole, mellom SFO og undervisning, barnetrinn og ungdomstrinn og mellom ungdomstrinn og videregående skole, er vesentlige for at den enkelte skal få oppleve helhet og sammenheng i sin faglige og sosiale utvikling.

Mellom barnehage- og barneskolelærere skal det være fokus på samarbeid om de erfaringer barn har fått i barnehagen og de opplevelser som venter dem i skolen og i SFO. På samme måte vil samarbeid mellom lærere på barnetrinn og lærere på ungdomstrinn, være viktig. Også her vil samarbeidet ha fokus på læring, mestring og utvikling. Det vil være viktig å styrke elevenes trygghet ved overgangen fra barnetrinn til ungdomstrinn og fra barndom til ungdomstid.

Mange barn har innvanderbakgrunn og snakker morsmål hjemme. Å gå i barnehage og SFO, vil være viktig både for språklig mestring og utvikling. Barnehage og SFO er også viktige i forhold til å oppleve tilhørighet og det være en del av sarpsborgsamfunnet.

Noen barn har tjenester fra ulike tjenesteområder i kommunen og noen barn og unge har tjenester fra kompetansemiljøer eksternt. Det er sammenheng mellom helse, livsmestring og læring. I 2017 innførte kommunen *Tverrfaglig samhandlingssystem for barn og unge det er knyttet bekymring til*. Det er etablert gode rutiner for utarbeiding av *Individuell plan* (IP) og for koordinering av arbeidet for barn og unge med funksjonsnedsettelse. Sarpsborg kommune har som mål at alle som arbeider på dette feltet, deltar på de samme arenaene. Tiltak skal være koordinert og tilpasset det enkelte barn på best mulig måte. Det vil i planperioden bli

innarbeidet et forpliktende samarbeid på tvers av kommuneområdene for voksne som har sammensatte behov.

Samarbeid med næringslivet i regionen, er også av vesentlig betydning. Det er kommunens ansvar å legge til rette for at næringslivet bringer sine kompetanser inn i skolen. Gjennom dette kan skolen styrke arbeidet med elevenes entreprenørielle ferdigheter. Et samarbeid kan også bidra til å styrke deler av fagopplæringen. Et tett samarbeid med næringslivet vil også være viktig med tanke på å etablere forbindelser mellom ungdom og yrkesliv.

Samarbeid mellom barnehage, skole og SFO, og barn og unges foreldre, er viktig. Det handler om å ha en felles forståelse av hva barnehagen og skolen skal og kan være, og hva som ligger av ansvar hos de ulike aktørene. Kommunen vil legge til rette for at foreldre skal få den infor-

masjon og opplæring de behøver for å kunne støtte opp om sine barns læring og hverdag i barnehage og skole.

Barn og unge veksler mellom et barnehage- og skoleliv og et fritids- og familieliv. Frivillige organisasjoner og Kulturskolen ivaretar fritidsaktiviteter for barn og unge. Et samarbeid mellom kommuneområde oppvekst og de som tilbyr fritidsaktivitetene vil handle om hvordan lag og foreninger kan favne om alle barn og unge, og det vil handle om hvordan barnehager og skoler kan utgjøre nærmiljøsentra både for barn og unge og deres familier.

LÆRINGSKVALITET OG LÆRINGSUTBYTTE

Læringskvalitet og læringsutbytte utgjør kjernen i barnehagens og skolens virksomhet. Gjennom læring utvikler barn og unge både faglig og sosial kompetanse. Barnehager og skoler skal inkludere og gi muligheter for alle. Det er kommunens ansvar å sikre at barn og unge får den ekstra hjelp og tilrettelegging de har behov for.

Barnehager og skoler skal ta tak i læringsutfordringer så tidlig som mulig. Opplevde vansker skal ikke få utvikle og forsterke seg. Elever med behov for dette, skal over en kortere periode få en særlig tilrettelegging slik at de igjen kan følge læringsarbeidet innen klassens rammer. Prinsippet om «tidlig innsats» og «tidlig inn» handler om akkurat det. Det handler om å ivareta barn og unge om og når de har behov for særskilt tilrettelegging i en kortere periode eller i et lengre perspektiv. Kommunen skal arbeide for å øke kvaliteten på spesialundervisningen. *Pedagogisk- psykologisk tjeneste*; PPT er en viktig aktør og samarbeidspartner for barnehagene og skolene i dette arbeidet. Det

vil være et mål at det finnes god spesialpedagogisk kompetanse både i private barnehager og kommunale barnehager og skoler.

Sarpsborg kommune er opptatt av at leken skal ha plass både i barnehage, skole og SFO. Leken er viktig i barndommen. Den har egenverdi og er en viktig side ved barnekulturen. Samtidig er leken viktig som metodisk tilnærming til læringsarbeidet.

Kommunens fokus på læringskvalitet og læringsutbytte tar utgangspunkt i gjeldende planverk for barnehager og skoler, og er basert på hva som er definert å være samfunnets behov i den tid vi er i. Samtidig handler det om å bygge læring som forberedelse for voksenlivet og en fremtid vi ikke vet hvordan vil bli. Det handler om å gi barn og unge gode forutsetninger for å mestre sine liv her og nå. Samtidig skal de bygge kunnskap og kompetanser for sin framtid. Dagens samfunn er digitalisert og vil bli mer digitalisert på flere områder og på nye måter

i årene som kommer. Dette krever at barn og unge kan navigere i en stadig mer kompleks digital virkelighet.

Sarpsborg kommune har fokus på at vi både som enkeltmennesker og lokalsamfunn er del av det globale samfunnet. Et samfunn som er avhengig av skapende mennesker som kan bidra i arbeids- og samfunnsliv, skape nye virksomheter og finne løsninger på krevende samfunnsutfordringer. Et forskningsbasert samfunns- og arbeidsliv gjør at vitenskapelige metoder og tenkemåter, kritisk tenkning og en utforskende tilnærming til kunnskap, er viktig. At det skapes estetiske og kulturelle uttrykk, har stor verdi for samfunnet. For den enkelte er det meningsfullt å kunne bidra til å skape.

Barn og unges kompetanser knyttet til språk og realfag, vil være av vesentlig betydning for videre læring og utvikling. Den språklige kompetansen vil også være en forutsetning for å delta i fellesskapet. I planperioden vil kommunen vi-

dereføre og utvide sin satsning både mot språk og realfag.

Barn og unges rett til medvirkning i eget læringsarbeid og i egen hverdag, vil stå sentralt. Fokus på barn og elevers mulighet for delaktighet i forhold til aktiviteter og læring vil være utgangspunkt for de voksnes arbeid. At barnehager, skoler og SFO benytter barn og unges tanker, forslag og kompetanse, er sentralt for at barn og unge skal oppleve barnehager og skoler som gode steder å være og gode steder å lære.

KOMPETANSE OG REKRUTTERING

Barnehager og grunnskoler er kunnskapsorganisasjoner der medarbeidernes kompetanse vil være avgjørende for å kunne gi barn og ungdom de læringsmuligheter de har rett på. Personlig egnethet for arbeid med barn og unge, vil være av stor betydning. Evne til fleksibilitet og det å arbeide på nye måter, vil være viktig for at oppvekstsektoren skal lykkes i å nå de mål som til enhver tid er satt.

Det vil være en forutsetning for arbeidet i barnehager og grunnskoler, at ledere og medarbeidere har et positivt barne- og elevsyn. Dette innebærer at kommunens ansatte vurderer elevmedvirkning som positivt og at de har tro på at barn og unge ønsker å mestre egen læring og personlige vekst. Barnehagens og skolens ansatte må framstå som tydelige og trygge voksne som ser viktigheten av å veilede, støtte og oppmuntre, men som også setter grenser

for barn og unge der det er behov for det. Kommunens ledere skal være klare og tydelige, synlige og støttende. De skal initiere, iverksette og følge opp tiltak knyttet til å sikre kvalitet i tjenestene. De skal også legge til rette for at den enkelte medarbeider skal kunne gjennomføre sitt arbeid på en god måte.

Kommunen vil prioritere systematisk kompetanseheving hos alle medarbeidere. Kommunen vil legge til rette for videreutdanning i tråd med gjeldende kompetansekrav, og kompetanseheving gjennom ulike tiltak som etterutdanning, veiledning, nettverksarbeid og jobbrotasjon.

Nettverk og kompetansetiltak i egen kommunal regi, vil bli videreført. Det er et mål for Sarpsborg kommune å sikre at barnehager og skoler har godt kvalifiserte medarbeidere i alle

stillinger. Kommunen prioriterer arbeidet med veiledning og oppfølging av nyutdannede i barnehager og skoler.

Når det gjelder kompetanseheving og kompetansesikring av ansatte, vil det være viktig at dette organiseres på en måte som ivaretar nødvendig fokus, tid og oppmerksomhet rettet mot hverdagen ute i tjenestene.

Sarpsborg kommune vil gjennom rekrutteringsprosessene, søke å hente inn kompetanse som er i tråd med det barne- og elevsyn vi vil skal kjennetegne ansatte i barnehager, skoler og SFO og de kompetansekrav som stilles til ansatte som arbeider i kommunens barnehager og skoler.

KVALITET I LEDELSE OG ORGANISASJONSUTVIKLING

Kommunedelplan oppvekst synliggjør kommunens satsning på barnehager og skoler innen rammen av denne handlingsplikten og handlingsfriheten. Kunnskapsdepartementet tillegger kommunene et ansvar for å styrke kvalitetsutviklingen gjennom å kombinere tydelige nasjonale krav og mål, med lokal handlefrihet.

Kvalitet i barnehager og skoler er knyttet opp til kvalitet i ledelse. Lederkompetanse er både en drivkraft og forutsetning for at barnehager og skoler skal utvikle seg som organisasjoner. Ledelse i barnehager og skoler skal kjennetegnes av tett samhandling mellom ledere og de som skal ledes. Kommunens enhetsledere skal være tett på sine virksomheter blant annet gjennom barnehage- og skolevandring.

Klasseromsledelse og den enkelte ansatte som leder i arbeidet med det enkelte barn i barnehagen og den enkelte elev i skolen, er viktig. Organisering av lærende nettverk og profesjons-

fellesskap både internt i enhetene, men også på tvers av enheter og tjenesteområder, skal bidra til å styrke de ansattes kompetanse. Nettverk og profesjonsfellesskap vil bli videreført i planperioden.

Lov om grunnskolen og videregående opplæring § 13-10 pålegger skoleeier å ha et forsvarlig system for vurdering av om kravene i lovverket og forskriftene overholdes.

Lov om barnehager § 16 omhandler kommunens tilsynsansvar overfor barnehagene. Det er kommunens ansvar å kontrollere at *Lov om barnehager* følges opp, og at kommunen som barnehagemyndighet har innsyn i hva som skjer i barnehagene.

Enhet kompetanse og kvalitet oppvekst ivaretar forvaltningsoppgaver knyttet til å sikre kompetanse og kvalitet i barnehager og skoler. Enheten skal støtte opp om prosesser for sam-

handling og dialog og skal koordinere, veilede og støtte barnehagene og skolene i deres praksisutvikling. *Enhet kompetanse og kvalitet oppvekst* ivaretar de årlige internkontrollene ved enhetene og koordinerer den statlige satsningen knyttet til videreutdanning av lærere.

Pedagogisk -psykologisk tjeneste; PPT, er et kompetansemiljø som støtter enhetene i deres arbeid. PPT har ved inngangen til planperioden som mandat å «arbeide forebyggende gjennom å bidra til at barnehager og skoler kommer i forkant av utfordringer og lærevarsker ved å sette i gang tiltak». PPT har også som oppgave å forvalte sakkyndighet knyttet til § 19 c og d om spesialpedagogisk hjelp i *Lov om barnehager* og § 5-1 om retten til spesialundervisning i *Lov om grunnskoler* og videregående opplæring.

Tverrfaglig samhandlingssystem for barn og unge det er knyttet bekymring til ble etablert

i 2017. Gjennom dette samhandlingssystemet koordineres arbeidet for og med barn og unge og deres familier, når barn og unge har store utfordringer som går utover deres skolegang og livskvalitet.

De mål og den retning som framkommer i plan-dokumentet, vil bli fulgt opp gjennom kommunens forvaltnings- og støttesystemer. Kommunens arbeid vil stå sentralt i arbeidet knyttet til definerte mål og tiltak slik disse er prioritert for planperioden.

HANDLINGSDEL

Kommunedelplanen er en 12-årsplan. Gjennom planprosessen har kommunen «løftet blikket og sett framover». Planprosessen har hatt fokus på hvordan Sarpsborg kommune vil arbeide for å møte nåtidens og framtidens behov. Det er gjort valg for de første fire årene i planperioden. Valgene synliggjør hva som skal prioriteres og hvordan mål skal nås. Oppvekstområdet favner stort og bredt. Oppgaver er preget av mangfold og realisering av tiltak er fordelt på flere. Gjennom planperioden vil nye oppgaver legges til. Kommunen vil også favne om og ta vare på eller videreutvikle den kvalitet som kjennetegner dagens sarpsborgbarnehager og sarpsborgskoler.

Det vil årlig bli utarbeidet statusbeskrivelser for tjenestene innen kommuneområde oppvekst. Dette vil skje gjennom kvalitetsvurderinger av utvalgte enheter, de enkelte enheters beskrivelser av sin virksomhet og gjennom de årlige kvalitetsmeldingene for barnehage og grunnskole.

«SLIK VIL VI HA DET OG SLIK GJØR VI DET» er begrepene som blir brukt i planen når mål og tiltak skal synliggjøres. Gjennom disse mål- og tiltaksbegrepene konkretiserer kommunen mål kommuneområde oppvekst vil arbeide mot og de handlinger som skal føre til at målene nås. Kvalitetsmeldingene for henholdsvis barnehage og grunnskole vil utarbeides med utgangspunkt i kommunedelplanen. Enhetenes virksomhetsplaner vil synliggjøre hvordan den enkelte enhet følger opp og ivaretar den satsningen som framkommer i planens mål- og tiltaksdel. Virksomhetsplanene utarbeides årlig og vil sikre sammenhengen mellom kommunalt definerte mål og arbeidet i enhetene.

DE FØRSTE FIRE ÅR AV PLANPERIODEN er rammen rundt de mål og tiltak som er satt opp for de ulike tjenesteområdene. Ytterligere mål og tiltak kan være relevante å føye til underveis i planperioden. Den retning og de overordnede mål som angis gjennom kommunedelplanens tekstdel, vil være retningsgivende i så måte.

BARNEHAGE

Barna tilbringer deler av barndommen sin i barnehagen. Der legges det til rette for at barn får frihet til å leke, oppleve magiske øyeblikk og påvirke sin egen barndom. Barn skal få oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Deres nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og være en del av læringsprosessene. Barna i barnehagen skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. De skal få bruke kroppen og alle sanser. Barnehagen skal ha fokus på barns helse gjennom å legge til rette for variert fysisk aktivitet og sunt kosthold. Barnehagen skal også legge til rette for at barn får bidra i egen og andres læring.

Barnehagen utgjør første fase i barns organiserte opplæringsløp. Her legges et viktig grunnlag for at barn skal lykkes ved inngangen til

de første skoleårene. Barn i barnehagen skal få opplevelser, erfaringer og kunnskap som gjør at de kan begynne på skolen med trygghet, nysgjerrighet og tro på egen mestring.

Leken er en viktig del av barndommen. Lek gir glede og er lystbetont, samtidig som den er barns viktigste arena for læring. Barnehagen skal utgjøre en god ramme rundt lek, vennskap og barnas egen kultur. Sosial og språklig samhandling utvikles gjennom lek. Barn lærer å takle utfordringer, ha tro på seg selv og mestre sosialt samspill.

Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering (*Lov om barnehager §1*). Vennskap, respekt og toleranse for hverandres forskjeller og opplevelsen av å høre til i et fellesskap, er med på å forebygge mobbing og utenforskap.

Med læring i barnehagen menes all kunnskap barna tilegner seg både gjennom lek, egen forskning og i samhandling med hverandre og med voksne. Barn skal få være nysgjerrige og finne ny kunnskap. Personalet i barnehagen skal undre seg sammen med barna, stille spørsmål og legge til rette for at barn kan få utforske og eksperimentere. I barnehagen skal barn få mulighet for å utvikle både språklig og matematisk kompetanse. De skal også kunne opparbeide digital og teknologisk kompetanse gjennom at de får bruke teknologi som et redskap i lek, utforsking og i egne læringsprosesser. Globalisering, miljøutfordringer og det flerkulturelle samfunn, krever miljømessig, kulturell og global bevissthet. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for et bærekraftig samfunn. Det er viktig å legge grunnlaget for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet.

Helhet og sammenheng

□ Barn opplever gode sammenhenger i hele læringsløpet.

□ Barn med behov for samordnet tjenestetilbud må sikres samhandling mellom de ulike tjenesteområdene

□ Hjem og barnehage samarbeider om barnets utvikling og livsmestring

T1 Barnehagene utarbeider en rutine for tilvenning og overganger innad i barnehagen

T2 Kommunen utarbeider en rutine for sammenheng mellom barnehage og skole/SFO

T3 Kommunen etablerer et samarbeid mellom barnehage og skole om forberedende aktiviteter til skolestart

T4 Kommunens kompetansemiljøer medvirker til helhet og sammenheng for barn med store utfordringer

T1 Barnehagene benytter *Tverrfaglig samhandlingsteam* i arbeidet med barn med store utfordringer.

T2 Barnehagene benytter kommunens kompetansemiljøer i det forebyggende arbeidet

T3 Kommunen etablerer et samarbeid med NAV for å sikre at arbeidsinnvandrere med barn i barnehagealder får informasjon om barnehage

T1 Foreldrenes mulighet for medvirkning synliggjøres i barnehagens årsplaner

T2 Barnehagene utarbeider en rutine for forventningsavklaring mellom foreldre og barnehagen

T3 Barnehagene gjennomføres systematiske observasjoner og kartlegginger som bidrar til rett hjelp til rett tid

T4 *Enhet norsksenteret* er behjelpelige med at barnehagene når minoritetsspråklige foreldre med skriftlig informasjon om barnehagens rammer, innhold og aktiviteter.

T5 *Enhet norsksenteret* utvikler kurs for nyankomne minoritetsspråklige foreldre med barn i barnehagen

T = Tiltak

Læringskvalitet og læringsutbytte

□ Barn har sosial kompetanse og opplever tilhørighet og livsmestring

□ Barn gis gode muligheter for utvikling gjennom lek og læring

- T1** Barnehagene arbeider målrettet for å bli godkjent som helsefremmende barnehager
- T2** Barnehagene benytter *Trygghetssirkelen* eller lignende kompetanse som modell for å utvikle trygg tilknytning og trygge relasjoner mellom barn og omsorgspersoner
- T3** Barnehagene utarbeider handlingsplan mot mobbing og utenforskap
- T4** Barnehagene sikrer at de har verktøy som de benytter i arbeidet med sosial kompetanse

- T1** Barnehagene gir barn mulighet for å utforske, leke og skape gjennom ulike digitale uttryksformer
- T2** Læringsbrett brukes aktivt i 5 årsgruppa
- T3** Barnehagene benytter rom og uteområder aktivt og dynamisk tilpasset barns ulike behov og interesser

□ Barn har grunnleggende kompetanse i språk og realfag

□ Barn er aktive i egen læring, benytter kritisk tenkning og opplever reell innflytelse i egen hverdag

- T1** Barnehagene benytter barnelitteratur i arbeidet med språk
- T2** Barnehagene kartlegger språkmiljøet jevnlig.
- T3** Barnehagene benytter systematisk observasjon og kartlegging av språkferdigheter med fokus på tidlig innsats
- T4** Barnehagenes ansatte benytter språkrefleksjonsmøter
- T5** *Enhet norsksenteret* tilbyr barnehagene veiledning i bruk av Begrepsmodellen
- T6** Barnehagene benytter kommunal regneplan i arbeidet med realfag
- T7** Barnehagene benytter *Læremiddelbasen* til lån av læremidler

- T1** Barnehagene legger til rette for lek og planlagte aktiviteter
- T2** Barnehagene gjennomfører barnesamtaler for å sikre barn reell innflytelse
- T3** Barnehagene legger til rette for teknologi og hjelpemidler som gir muligheter for mestring og læring
- T4** Barn er medvirkende i tilberedelse av måltider i barnehagen
- T5** Barnehagene benytter nærmiljø og naturen for å gi barn ulike opplevelser

Kompetanse og rekruttering

□ Barnehagene har godt kvalifiserte medarbeidere

T1 Barnehagene sikrer at de har minst en barnehagelærer:

- som er sertifisert i Trygghetssirkelen
- med videreutdanning i veiledning
- med videreutdanning i naturfag og matematikk
- med videreutdanning i migrasjonspedagogikk
- med videreutdanning i spesialpedagogikk/ sosial pedagogikk

T2 Barnehagene sikrer kompetanse i ASK – Alternativ og supplerende kommunikasjon

T3 Barnehagene benytter barnehagevandring som verktøy for å skape refleksjon og utvikling hos ansatte

T4 Barnehagene benytter kompetanse-pakkene til iktplan.no

T5 Barnehagene benytter kompetanse-utviklingspakken Realfagsløyper

T6 Barnehagene benytter kompetanse-utviklingspakken Språkløyper

T7 Leder stimulerer og motiverer flere assistenter til å ta fagbrev som barne- og ungdomsarbeider

T8 Leder stimulerer og motiverer flere fagarbeidere til å ta videreutdanning i regi av Fagskolen

T9 Kommunen tilbyr ledere videreutdanning i ledelse

T10 Kommunen tilbyr barnehagene kurs og kompetanse om leke- og læringsmiljø

T11 Kommunen tilbyr barnehagene kurs og kompetanse i realfag og matematikk

GRUNNSKOLE

Barn og unge i alderen 6 - 16 år har rett til grunnskoleopplæring. I Sarpsborg går de aller fleste barn og unge i den kommunale grunnskolen. Arbeidet i skolene skal handle om å sette barn og unge i stand til å møte framtiden med trygghet og forankring i sin identitet, sine kunnskaper og ferdigheter. Skolene skal til enhver tid være opptatt av å være gode skoler, hvor opplæringen er av høy kvalitet og hvor mestring, læringsglede og trivsel er sentralt. Barn og ungdom lærer og utvikler seg på ulike måter og i ulikt tempo. Skolen skal ivareta elevens behov for intensiv opplæring i kortere perioder. Dette kan handle om å legge til rette for at enkeltelever får jobbe ekstra med lærestoff som er gjennomgått eller jobbe med lærestoff på andre måter.

Gjennom grunnskolen skal elevene få gode muligheter til å utvikle sine kompetanser, noe som igjen gir gode forutsetninger for videre

læring. Språklige ferdigheter, sosial trygghet og trivsel er forutsetninger for læringsarbeidet. Grunnskolen vil i løpet av planperioden implementere revidert nasjonalt læreplanverk som har gjennomgående tverrfaglige temaer knyttet til folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling. Arbeid mot mobbing og utenforskap skal ha høy prioritet.

Ved inngangen til planperioden har Sarpsborg for mange elever som presterer for lavt på nasjonale kartlegginger knyttet til lese- og regneferdigheter, samt engelsk. Samtidig har resultatene for Sarpsborg vist en positiv utvikling de senere årene. En fortsatt positiv utvikling av resultatene for elevene våre, vil være et mål for arbeidet i Sarpsborgskolen.

Noen barn og unge har særskilte behov knyttet til læring og mestring. Ut over at det tverrf-

aglige samarbeidet vil være viktig, vil prinsippet om tilpasset opplæring være grunnleggende for organisering av læringsarbeidet i skolen. Det er et mål at alle elever skal kunne lykkes ut fra sine forutsetninger til enhver tid. *Lov om grunnskolen og videregående opplæring* er rammeverket for oppdraget, og *Læreplanverket for grunnskolen* utgjør læringsarbeidets innhold og fokus. Det knytter seg ved inngangen til planperioden, usikkerhet til framtidens rammebetingelser knyttet til det spesialpedagogiske fagfeltet. Sarpsborg kommune vil ta konsekvenser av endringer som måtte komme.

Skolefritidsordningen, SFO, er en del av skolen og en viktig arena for læring og vennskap. Mange barn i barneskolealder har plass i SFO. Fri lek og styrte aktiviteter fremmer språklige ferdigheter og sosial kompetanse. Gjennom å være en del av SFO, styrkes barnas læring i formelle og uformelle lærings situasjoner og bar-

nas kulturelle og individuelle ulikheter utgjør en del av mangfoldet i SFO-dagen.

«ETT BARN - HELE DAGEN» gjelder som grunnprinsipp for samarbeidet innad i skolen, og prinsippet gjelder også samarbeidet mellom skole og andre som ivaretar barn og unges oppvekst. Faktorer som virker inn på elevens læringsmuligheter og læringsmiljø, må sees inn i en helhetlig ramme av alle som har en rolle i å forvalte denne læringskvaliteten.

Heldagsskolen og lekser er temaer knyttet opp til organisering av grunnskolen i Sarpsborg kommune. Kommunen vil i planperioden, prioritere arbeidet med å definere disse temaene inn i rammen av hva som skal være sarpsborgskolen.

Helhet og sammenheng

- ☐ Elever opplever gode sammenhenger i hele læringsløpet.

- T1** Kommunen utarbeider en rutine for helhet og sammenheng mellom barnehage, skole og SFO
- T2** Kommunen etablerer et samarbeid mellom barnehage og skole om forberedende aktiviteter til skolestart
- T3** Kommunen utarbeider en rutine for overgangsmøter ved bytte av lærer
- T4** Kommunen utarbeider en rutine for overganger når elever bytter skole innad i kommunen
- T5** Skolen etablerer et strukturert samarbeid om det enkelte barn som oppholder seg både i skole og SFO
- T6** *Enhet norsksenteret* og skolen etablerer en rutine for samarbeidet mellom innføringsgruppene og klassen eleven tilhører
- T7** Kommunens kompetansemiljøer medvirker til helhet og sammenheng for barn med store utfordringer

- ☐ Elever med behov for samordnet tjenestetilbud må sikres samhandling mellom de ulike tjenesteområdene

- T1** Skolene benytter tverrfaglig samhandlingsteam i arbeidet med elever med store utfordringer.
- T2** Skolene benytter kommunens kompetansemiljøer i det forebyggende arbeidet
- T3** Kommunen legger til rette for alternative skolearenaer for elever med store og sammensatte behov

- ☐ Hjem og skole samarbeider om elevenes læring og livsmestring

- T1** Skolen utvikler en plan for foreldremøtene for hvert av skolens trinn og SFO
- T2** Skolen legger til rette for at foreldre kan ta aktivt del i sitt barns skolehverdag
- T3** Skolen utvikler en struktur for utviklings-samtalene som sikrer dialog
- T4** Skolen utarbeider en rutine for forventningsavklaring mellom foreldre og SFO
- T5** Kommunen i samarbeid med *enhet norsksenteret*, utvikler kurs for nyankomne minoritetsspråklige foreldre med barn på barnetrinnet
- T6** *Enhet norsksenteret* er behjelpelige med at skolene når minoritetsspråklige foreldre med skriftlig informasjon om skolens rammer, innhold og aktiviteter.

Læringskvalitet og læringsutbytte

- ☐ Elever har sosial kompetanse og opplever tilhørighet og livsmestring

- T1** Skolene arbeider målrettet og forebyggende mot mobbing i henhold til *Opplæringslovens § 9a* og lokal prosedyre
- T2** Skolene benytter dialogbaserte metoder benyttes i arbeidet med forebygging av utenforskap.
- T3** Kommunen arbeider målrettet for at skolene blir godkjent som *Helsefremmende skoler*
- T4** Skolene benytter *Trygghetssirkelen* eller lignende kompetanse som modell for å utvikle trygg tilknytning og trygge relasjoner mellom barn og omsorgspersoner
- T5** Skolene legger til rette for praktiske aktiviteter i korte periode for elever som har behov for en annen skolehverdag
- T6** Skolene legger til rette for teknologi og hjelpemidler som gir muligheter for livsmestring og livslang læring
- T8** *Enhet norsksenteret* samarbeider med *Østfold fylkeskommune* for å gjøre kombinasjonstilbudet for minoritetsspråklig ungdom til et fast tilbud

- ☐ Elever utvikler faglig kompetanse gjennom hele grunnskolen

- T1** Skolene bruker *Plan for språk og lesing som grunnleggende ferdighet og kommunal regneplanen* aktivt i læringsarbeidet i alle fag.
- T2** Skolene bruker læringssamtaler, språk og begreper i undervisningsarbeidet
- T3** Kommunen sikrer god organisering og godt innhold i særskilt norsktilbudet og tospråklig fagopplæring
- T4** Skolene legger til rette for elever med stort læringspotensiale
- T5** Kommunen gjennomfører pilotprosjekter i samarbeid med *Kulturskolen*
- T6** Skolene gjennomfører intensiv opplæring før spesialundervisning vurderes.
- T7** Kommunen og skolene utvikler i 2019/2020 lokale læreplaner i tråd med fagfornyelsen i skolen

- ☐ Elevene anvender kunnskaper og ferdigheter i takt med egen læringsutvikling

- T1** Skolene legger til rette for praktisk og aktivitetsbasert tilnærming til læring
- T2** Skolene legger til rette for at elevene benytter digitale verktøy i sitt læringsarbeid
- T3** Skolene legger til rette for at elevene får utnyttet sitt læringspotensial og opplever mestring i læringsarbeidet
- T4** Skolene gir elevene framovermeldinger som grunnlag for elevenes videre læringsarbeid
- T5** Skolene benytter variasjon i bruk av læremidler

☐ Elever får være
entreprenørielle*
i sitt læringsarbeid

T1 Skolene må legge til rette for at elevene
får være entreprenørielle i sitt
læringsarbeid

T2 Kommunen tar initiativ til samarbeid
med lokalt næringsliv

T3 Kommunen oppfordrer skolene til å
bruke koding i relevante fag

☐ Elever er aktive i egen
læring og opplever
reell innflytelse i
skolehverdagen

T1 Skolene legger til rette for at elevene er
aktivt medvirkende i vurdering av egen
læring

T2 Kommunen utarbeider en rutine for
samarbeidet mellom *Ungdommens bystyre*
og elevrådskontaktene ved skolene

T3 Skolene legger til rette for at elevene
utvikler demokratisk kompetanse

T4 Skolene benytter elevundersøkelsen til å
styrke arbeidet med elevmedvirkning

☐ SFO er en læringsarena der
skolefritidspedagogikk skal styrke
barnas faglige og sosiale utvikling

T1 Kommunen sikrer et likeverdig tilbud i SFO

T2 SFO legger til rette for at elevenes interesser danner
grunnlag for vennskap, læring og mestring

T3 SFO legger til rette for at elevene får erfare å være
betydningsfulle for fellesskapet

T4 SFO legger til rette for at det fysiske miljøet ved skolen
brukes aktivt og bevisst

T5 Skolen etablerer samarbeid med lag, foreninger
og *Kulturskolen*

T6 SFO benytter *Trygghetssirkelen* eller lignende
kompetanse som modell for å utvikle trygg tilknytning
og trygge relasjoner mellom barn og omsorgspersoner

* Nordisk Ministerråd legger føringer for felles retningslinjer om innhold i grunnskolen i Norden, og
deler entreprenøriell kompetanse inn i 4 kompetanser: *Kreativitetskompetanse, Handlingskompetanse, Kompetanse om omverden og lokalmiljøet* og *Personlige ressurser/egenskaper*.

Kompetanse og rekruttering

☐ Skolene har godt kvalifiserte medarbeidere

- T1** Skolene benytter kompetanseutviklingspakken *Realfagsløyper*
- T2** Skolene benytter kompetanseutviklingspakken *Språkløyper*
- T3** Kommunen og skolen sikrer at ansatte behersker verktøy for kartlegging og analyse
- T4** Kommunen sikrer at SFO har minst en person som er sertifisert i *Trygghetssirkelen*
- T5** Kommunen legger til rette for at skolen har kompetanse i norsk som andrespråk.
- T6** Kommunen legger til rette for at skolen har spesialpedagogisk kompetanse
- T7** Kommunen legger til rette for at skolen har kompetanse i IKT
- T8** Kommunen legger til rette for at leder for SFO har høyskoleutdanning innen pedagogikk eller annen relevant utdanning
- T9** Kommunen legger til rette for at ansatte i SFO og skole skal ha grunnutdanning som fagarbeider eller tilsvarende

UNGDOM I SARPSBORG ØNSKER
SEG FLERE SPENNENDE JOBBER,
«EN BY SOM GIR DEG MULIGHET
TIL Å FINNE DRØMMEJOBBen»
OG «EN BY SOM GIR
ENTREPRENØRER
EN SJANSE».

Sarpsborg
kommune

OPPVEKSTPLAN 2018-2030

